

SPANYOLORSZÁG

Spanyolország szövetségi állam, amelynek hulladékgazdálkodási politikája megfogalmazásakor bonyolult érdekellentéteket kell összebékítenie. A döntéshozó hatalmak Belgiumhoz hasonlóan megoszlanak a nemzeti, regionális és helyi szintek között. A madridi központi kormányzat alakítja ki a hulladékgazdálkodás általános jogi kereteit, és Madridban fogalmazzák meg az átfogó hulladékgazdálkodási tervet is. A 17 autonóm közösség felelős a terv gyakorlatba történő átültetéséért, és nekik kell létrehozniuk saját hulladékgazdálkodási tervüket. Nagy vonalakban azt mondhatjuk, hogy ezen az összetett rendszeren belül az autonóm közösségek szigorúbb intézkedéseket is hozhatnak. Ám a régiók közötti különbségekből ezen a téren is feszültségek adódhatnak.

A nemzeti tervbe be van építve az a rugalmasság, amely lehetővé teszi, hogy a helyi hatóságok egyéni szükségleteiknek megfelelően speciális intézkedéseket hozzanak. Az autonóm közösségek pénzügyi és adószabályokkal ösztönözhetik a megelőzést, támogathatják a tiszta technológiákat, az újrahasználatot, valamint az újrahasznosítást és a hasznosítás egyéb formáit. A láncban az utolsó szemet maguk az önkormányzatok alkotják. Ők felelősek a háztartási hulladék kezeléséért, de munkájukat az autonóm közösség hatósága is segíti.

A madridi központi kormányzat a hulladékkezelésben a megelőzést tette az első helyre. Ennek következtében azt szorgalmazzák, hogy az ipar alkalmazkodjon az új termelési elvekhez, a lakosság pedig változtassa meg fogyasztói szokásait annak érdekében, hogy a hulladéktermelés csökkenjen. A gazdasági eszközöket országos szinten alkalmazzák, és ez az elmúlt években jelentős eredményeket hozott. Azonban ezek az intézkedések nem vonatkoznak az önkormányzatokra, ezért csekély hatással voltak az önkormányzati kommunális hulladék mennyiségére. Ennek következtében a helyi önkormányzatok általában tájékoztatással és szemléletformáló kampányokkal próbálják elérni a gyártókat és a fogyasztókat.

A központi kormány felelős a nemzeti célok megfogalmazásáért is. A 2001. június 30-áig elérendő cél megkövetelte a hulladék csomagolóanyagok 50-65%-ának hasznosítását, és további 25-45%-os újrahasznosítási arányt.

A spanyol **hulladékgazdálkodási törvények** alapját „a szennyező fizet” elv adja. A kulcsfontosságú hulladékos törvény hierarchiát állít fel a hulladékkezelés különféle fajtái között. Ez a törvény a legfontosabb környezetvédelmi célokat a következőképpen fogalmazza meg: a növekvő mennyiségű hulladék keletkezési helyén történő csökkentése, valamennyi újrahasznosítható anyag újrahasznosítása, minden újrahasználatos anyag újrahasználatos, a szerves anyagok komposztálása, a maradék hulladék energianyereses égetése, annak érdekében, hogy a lerakóra kerülő hulladék mennyisége csökkenjen. Ez a jogszabály megköveteli, hogy a cégek szigorúan kövessék nyomon, hogy mennyi csomagolóanyagot visznek a piacra. **Azoknak a cégeknek, amelyek egy bizonyos mennyiségű csomagolóanyagnál többet bocsátanak ki, minden évben megelőzési tervet kell készíteniük, melynek célja, hogy 10 %-os csökkenést érjenek el.**

Egy 1998-ban hozott törvény az 5000 főnél népesebb települések önkormányzatai számára kötelezővé teszi a háztartási hulladékok szelektív gyűjtését. Ezen kívül a törvény azt is megköveteli, hogy a gyártók a hatóságok által jóváhagyott önkéntes megállapodásokon keresztül is részt vegyenek az általuk piacra dobott termékek hulladékainak kezelésében.

Ezeknek az országos szintű átfogó jogi eszközöknek a megszületése, és különösen a hulladék hierarchia létrehozása újító jellegű változás volt a spanyol törvényhozásban. Hatásukra regionális és helyi szinten számos sikeres megelőzési és újrahasznosítási kezdeményezés indult el.

A legtöbb spanyol városban a szelektív gyűjtési rendszer három hulladéktípus önkéntes különválogatásán alapul (1. üveg, 2. papír és karton, 3. műanyagok, kombinált csomagolás és fémek).

A hulladékoknak ezt a három fajtáját a városokban elhelyezett konténerekben gyűjtik, majd válogató vagy előfeldolgozó központokba szállítják, ahol válogatják, és újrahasznosításra előkészítik őket.

KOMPOSZTÁLÁS AROUSA-SZIGETÉN

A Spanyolország északnyugati partjainál található Arousa-sziget 7 km²-es területén 4642 lakos él. 2001-ben az EU LIFE programjának segítségével a szigeten a csomagolóanyagok mennyiségének csökkentése és a hulladékok újrahasznosítása érdekében ambiciózus modellprogramot indítottak. Ennek keretében került napirendre a komposztálás kérdése is. A sziget teljes területén a szerves hulladék termelés 2500 kg-ot tett ki, ebből a 600 magánháznál 1500 kg keletkezett.

Az első szakaszban „**komposztmestereket**” képeztek, akik a komposztálás számos módszerével megismerkedtek, hogy a legmegfelelőbb eljárást választhassák. Amikor a legjobb modell kiválasztása megtörtént, a 600 családi ház 600 komposztládát kapott. Az eredmény igen biztató volt. A komposztládák használata és a végtermék felhasználása a polgároknak nem okozott problémát.

A házi komposztálást Spanyolország más körzeteiben is támogatják, a lakosoknak szórólapok vagy útmutatók segítségével szakmai tájékoztatást is nyújtanak (Galicia, Mallorca, Barcelona).

KÖRNYEZETTUDATOS VÁSÁRLÁS BARCELONÁBAN

Katalónia fővárosa, Barcelona 12.000 alkalmazottat foglalkoztat, és mintegy 1000 munkahely tartozik hozzá (hivatalok, iskolák, múzeumok, stb.). Barcelona fenntartható várossá kíván válni, ennek megvalósítására a Városi Tanács átfogó tervet dolgozott ki. A terv a Riói Fenntartható Fejlődés Csúcstalálkozón 1992-ben megfogalmazott Feladatok a XXI. századra (Agenda 21) című dokumentummal összhangban kíván cselekedni, de a tennivalókat a fogyasztás folyamatát követve rendkívül konkrétan meghatározza: Mit vásároljunk, hogyan használjuk a termékeket, és mit kezdünk a hulladékkal?

Helyzetfelmérés

A Városháza és az Oktatási Intézet épületeinek környezetvédelmi átvilágítása fontos kiindulópont volt. Például a hulladékelemzés kimutatta, hogy a papír és a karton meghatározó szerepet játszik a belső hulladékáramban: a papír az összes hulladék 90 %-át teszi ki. Ugyanakkor a hivatali eszközökre fordított éves költségek 40 %-át papírárukra fordítják. Nagy eredmény, hogy a dolgozók a papírhulladékot válogatva gyűjtik, de kiderült, hogy a papírral együtt a gémkapcsok 30 %-át kidobják. Ebből látszik, hogy nem csak a vásárlási gyakorlatot kell megváltoztatni, de az alkalmazottak szokásait is.

Tájékoztatás és tudatosság

Az alkalmazottak tájékoztatása és környezeti szemléletük javítása érdekében zöld hivatali útmutatót adtak ki, amely gyakorlati ötleteket tartalmaz. A kiadványt valamennyi dolgozó megkapta. A másológépekre a kétoldalas másolásra figyelmeztető matricákat ragasztottak. A fair trade kávé

jelentőségéről szórólapot nyomtattak. Ebben kifejtették, hogy miért van szükség méltányos kereskedelemre, mit lehet tenni a szegény országok és a környezet kizsákmányolása ellen. A munkatársakat képzéseken és a „zöld hivatal” honlapon keresztül látják el friss információkkal.

Szabályozások és rendeletek

A Városi Tanács 2001-ben fogadta el „A Városi Önkormányzat szolgáltatásainak környezetvédelmi szempontú átalakítása” című határozatát. A „Zöld hivatal program” megvalósításához további termékekhez kapcsolódó helyi szintű szabályozások adtak politikai támogatást. Ilyen volt a Fair Trade termékek melletti állásfoglalás, valamint a klórozott termékek használatának csökkentéséről és az újrahasznosított papírok használatáról szóló rendeletek. Az utóbbi hatására például az újrahasznosított papírok fogyasztása kevesebb, mint 10%-ról több mint 50%-ra növekedett.

Zöld szempontok az önkormányzati vásárlások során

A „Zöld hivatal program” alapvető pillére, hogy a környezetvédelmi szempontokat beépítették a tenderekbe. Környezetvédelmi szempontok határozzák meg a takarítással és hulladékkezeléssel, a számítástechnikai eszközökkel és árukkal valamint a vásárlandó papírral szembeni elvárásokat. A pályázati feltételek érinthetik az ajánlattevőket vagy a kereskedőket (műszaki feltételek, minősítés), a termékeket (környezetbarát védjegyek, különleges elvárások), a szolgáltatás egészét (a szolgáltatás feltételei, igazgatás, a felhasznált termékek vagy eszközök jellemzői). Például külön szempont a hulladék mennyiségének csökkentése, a csomagolás és a hulladékkezelés. Táblázatos formában elemzik, hogy az egyes tenderek milyen mértékben teljesítik a feltételeket, és a szerződéseket a legjobb környezetvédelmi teljesítményt nyújtó cégek nyerhetik el.

A hulladékképződés elkerülése

A hulladék – különösen a papírhulladék – képződésének megelőzése és mennyiségének csökkentése fontos szerepet játszik az önkormányzati vásárlások zöldítésében. A hivatalokban megszervezték a szelektív gyűjtést, és ösztönzik az újrahasznosított papír használatát. Az alkalmazottakat arra biztatják, hogy kerüljék el a szükségtelen nyomtatást, a belső ügyiratokat számítógépes hálózaton közzétesse.

Az épületek energia- és vízfogyasztásának csökkentése

Az önkormányzati épületekben beruházásokkal segítik a megújuló energiaforrások terjedését, energiatakarékos égőket és víztakarékos berendezéseket szerelnek fel. A havonta megjelenő kiadványokban közzé teszik a változásokat jelző mutatókat, például a napenergiával termelt elektromos áram mennyiségét, és azt, hogy ezzel mennyivel csökkent az önkormányzat szén-dioxid kibocsátása.

További információk:

<http://www.bcn.es/agenda21/oficinaverda>

KATALÓNIA MEGELÉDELTE A KIDOBOTT POHARAKAT

Katalóniában nyolc önkormányzat megelégelte a nagy rendezvényeken kidobott poharak hatalmas mennyiségét. Ezeket a településeken újrahasználatos műanyag- és üveg poharakat kölcsönöznek a rendezvények szervezőinek. A kölcsönzést és mosást vagy nem-kormányzati szervezetek vagy maguk az önkormányzatok intézik. A bérleti díj általában rendkívül olcsó. Az is előfordul, hogy az önkormányzat csak letétet kér, amit a hiányzó poharak árának levonása után visszafizet a rendezvényszervezőknek.

A fesztiválok látogatói italvásárláskor a pohárért letétet fizetnek, amit csak akkor kapnak vissza, ha visszahozzák a poharat. A letét összege több mint a pohár ára. A poharakat általában valamilyen szlogen vagy rajz díszíti, ezért sok vásárló megtartja őket, de ebben a pénzügyi konstrukcióban ez nem okoz veszteséget.